

AD LIMINA APOSTOLORUM*

(Legion Mickiewicza)

Nie wiemy dokładnie, kiedy w świadomości Mickiewicza narodziła się idea Legionu. Burzliwe czasy, reakcja generacji polskiej, dyplomacja Czarotorskiego raz po raz podsuwała poecie pomysł działania zbrojnego. W każdym razie między 8 i 10 marca 1848 roku pada z ust Mickiewicza zdanie o zamiarze utworzenia Legionu.

W Paryżu wybucha (22-24.02.1848) rewolucja, która zmusiła Ludwika Filipa do abdykacji i opuszczenia Francji. W dniach 13-15.03.1848 roku wybucha rewolucja w Wiedniu. Wypadki wiedeńskie nasilają falę ruchu narodowo-wyzwoleńczego w Czechach i we Włoszech. 14 marca Pius IX nadaje konstytucję Państwu Kościelnemu. 17-22 marca rozpoczyna się powstanie w Wenecji, zostaje proklamowana Republika św. Marka, za Wenecją, w dniach 18-20 marca, idzie Mediolan. W dniach 18-19 marca dochodzi do rewolucji w Berlinie.

Wszystkie te wydarzenia Wiosny Ludów i ich wzmożone echa docierają do Rzymu, do progów apostołskich, podsycając ekscytację Mickiewicza, kształtując jego wypowiedzi.

Mickiewicz snuł perspektywy dalekiej przyszłości, w której przewidywał połączenie się narodów słowiańskich, upadek znaczenia szlachty, a dojście do głosu chłopstwa słowiańskiego: «...rozumniejszego w swej ciemności, niż wszystkie filozofy i wszystkie kościoły świata».

Jednocześnie przystępuje poeta do pracy nad „Składem zasad”, których pomysł i przeznaczenie skrytykowały się w ciągu ostatnich dni. 29 marca 1848 roku odbyło się u Mickiewicza historyczne zebranie rodaków, na którym zawiązał się Zastęp Polski, a poeta przedstawił „Skład zasad”. W wersji polskiej jego tekst nie był drukowany współcześnie, krążył tylko w licznych odpisach z podpisami Mickiewicza i uczestników Legionu. Dnia 29 marca ogłoszono natomiast w formie ulotki jego włoską wersję pod tytułem: „Simbolo Politico Polacco”.

„Skład zasad”

1. Duch chrześcijański, w wierze świętej katolickiej rzymskiej jawiony czynami wolnymi.

2. Słowo Boże, w Ewangelii zwiastowane, prawem narodów, ojczystym i społecznym.

3. Kościół stróż Słowa.

4. Ojczyzna pole życia Słowu Bożemu na ziemi.

5. Duch polski Ewangelii służy, ziemia polska ze swym społeczeństwem ciałem. Polska zmartwychwstaje w ciele, w którym cierpiała i złożona została w grobie przed laty stu. Polska w osobie wolnej i niepodległej staje i Sławiańszczyźnie dłoń podaje.

6. W Polsce wolność wszelkiemu wyznawaniu Boga, wszelkiemu obrzędowi i zborowi.

7. Słowo wolne, wolnie objawiane, z owoców przez prawo sążone.

8. Wszelki z narodu jest obywatelem, wszelki obywatel równy w prawie i przed urzędami.

9. Wszelki urząd obieralny, wolnie dawany, wolnie brany.

10. Izraelowi, bratu starszemu, uszanowanie, braterstwo, pomoc na drodze ku jego dobru wiecznemu i doczesnemu. Równe we wszystkim prawo.

11. Towarzyszce żywota, niewieście, braterstwo i obywatelstwo, równe we wszystkim prawo.

12. Każdemu Sławianinowi, zamieszkałemu w Polsce, braterstwo, obywatelstwo, równe we wszystkim prawo.

13. Każdej rodzinie rola domowa pod opieką gminy. Każdej gminie rola gromadna pod opieką narodu.

14. Wszelka własność szanowana i nietykalnie pod straż urzędów narodowemu oddana.

15. Pomoc polityczna, rodzinna, należna od Polski bratu Czechowi i ludom pobratymczym czeskim, bratu Rusowi i ludom ruskim. Pomoc chrześcijańska wszelkiemu narodowi jako bliźniemu.

Rzym, dnia 29 marca 1848 roku 6 kwietnia wystosował Mickiewicz list do ministra policji Państwa Kościelnego Giuseppe Galetiego z prośbą o podpisanie marszrutu Zastępu w jego marszu do Polski. Minister spraw zagranicznych kardynał Giacomo Antonelli wręcza Mickiewiczowi zbiorowy paszport upoważniający do wolnego przejścia przez Państwo Kościelne. 10 kwietnia Mickiewicz stawia się z całym Zastępem w kościele San Andrea della Valle, gdzie przemawia i wydaje „Rozkaz dzienny”:

«W imię Boże, z orłem naszym poświęcanym przez najwyższy urząd Kościoła w święto cudownego znalezienia relikwii świętego Andrzeja, patrona Sławiańszczyzny, idziemy do ojczyzny. Bóg opiekował się garstką

naszą, widzi ducha naszego. Bóg i opieka Jego nad nami póki trzymać się będziemy ducha, w jakim połączyliśmy się. Oby duch ten objawiał się w pielgrzymce naszej, w obozowaniu naszym i w walkach naszych. Czynami wysłużymy sobie imię Zastępu Polskiego, w którym jesteśmy tylko z wiary ochrzczeni, czynami wysługujemy sobie spółkę z braćmi naszymi Polakami i z rodakami Słowianami. Boże, błogostaw zawiązkowi pułku polskiego, przez Pana naszego Jezusa Chrystusa, za wstawieniem się Najświętszej Bogurodzicy Królowej naszej».

Przez cały czas marszu przez Półwysep Apeniński prasa włoska przejawia nadal duże zainteresowanie pochodem Polaków, zamieszczając w prasie lokalnej sprawozdania z manifestacji i przemówienia.

Akcja agitacyjna i werbunkowa do Zastępu Polskiego odbywała się nie tylko na ziemi włoskiej. Dnia 5 maja w Paryżu ogłoszona zostaje odezwa przyjaciół Mickiewicza o Legionie z francuskim tłumaczeniem „Składu zasad”.

Około 23 czerwca Mickiewicz zredagował instrukcję, w której mówił o koniecznej trosce o rozmiary i ducha Legionu oraz o dążeniu do wywalczenia niepodległości Włoch; w tym celu poeta wskazywał na konieczność wspierania każdego ruchu, rządu i człowieka, kierującego się interesem Polski i innych ludów słowiańskich, «choćby przyszło łamać egzystujące już formy rządów we Włoszech». Mickiewicz jako duchowy przewodnik Legionu dopuszczał tym samym możliwość użycia jej wewnątrz kraju, czyli złamania 3 p. Projektu dekretu.

W niedzielę, 25.06.1848 roku, Mickiewicz pożegnał się z Legionem, tego jeszcze dnia wyruszył w drogę powrotną do Paryża, nie wiedząc o tym, iż stolicę Francji od 23 czerwca panownie tego roku ogarnął żywioł rewolucji. Krwawym walkom ulicznym położyła dopiero kres masakra, kierowana przez gen. Caraignaca, i objęcie przez niego dyktatury. Francję ogarnęła noc terroru i reakcji, ustąpiła wszelka działalność polityczna, przerwano werbunek do Legionu. Rok 1848 był przede wszystkim rokiem czynu Legionu Mickiewicza i żarliwej jego pracy w «Trybunie Ludów».

Opracował **Zenon Dmuchowski,**
Czerniachowski

* - do progów apostołskich